

Till kännedom om sandlöparens (*Crocethia alba* (Pall.) flyttning.

AV CARL-FREDRIK LUNDEVALL.

(With a Summary in English: Migration of Sanderling (*Crocethia alba* (Pall.))
at Oeland, Sweden.)

I L. FERDINANDS intressanta redogörelse »Sandløberens (*Crocethia alba* (PALL.)) trækforhold i Nordeuropa« (D.O.F.T., 47, 1953, p. 69–95), omtalas ingenstans de vårfynd av denna art, som faktiskt numera föreligga från Öland. Då det har sitt intresse med en komplettering av uppsatsen på denna punkt, får jag härmed anföra de fynd som tills dato föreligga av arten under vårsträcket vid Ölands södra udde:

22.5.1895. 2 ex. på sandreveln öster om nuvarande Ottenby fågelstation (K. KOLTHOFF i »Våra fåglar i Norden«, 3, 1946, p. 1408, samt i ett opublicerat manus »De nordiska fåglarnas flyttningssätt« (avslutat 1947), Ordn. *Charadriiformes*, p. 51; C. F. LUNDEVALL i »Vår Fågelv.«, 11, 1952, p. 83).

5.6.1951. 3 ex. på ovanst. sandrevel, iakttagna av fågelstationens observatör BORIS ENGSTRÖM och undert. (C. F. LUNDEVALL, *l. c.*, p. 83).

5.6.1952. 6 ex. (eventuellt 10 ex.) iakttagna på ovanst. sandrevel av undert.

6.6.1952. 10 ex. iakttagna av CARL EDELSTAM och fil. kand. ANDERS LUNDEVALL på anvisad plats. Några av fåglarna höllo liksom föreg. dag till i sällskap med några större strandpipare (*Charadrius hiaticula* ssp.).

Då det måhända kan intressera vad KOLTHOFF skriver om sandlöparens sträck över Öland, citeras här avsnittet om denna art i hans efterlämnade manuskript (originalet hos mig, en kopia har nyligen deponerats hos docent G. SVÄRDSON för att framdeles ingå i Sveriges ornitologiska förenings arkiv):

»*Crocethia alba* (PALL.)

Under vårflyttning iakttagen av mig i Sandviken på Ottenby Schäferiäng den 22 maj 1895, då två individer, sannolikt ett par, anträffades. Denna iakttagelse jämte det fynd som gjorts i Helsingfors skärgård den 24 maj 1912 (REMMLER, Nordens

fåglar) utvisar, att åtminstone någon vårflyttning över Östersjön äger rum. Vid Norges kust förekommer han under vårflyttningen och icke könsmogna individer stanna stundom över sommaren.

Under höstflyttning förekommer sandlöparen regelbundet vid Ölands sydöstkust, men han är mig veterligt aldrig iakttagen på någon nordligare plats på Öland. Vid Gotlands sydöstra kust söktes han förgäves sommaren 1907. Ej heller iaktogs någon sträckande individ under i augusti ofta upprepade seglatser utanför kusten.

Vid Sveriges sydvästra kust förekommer han regelbundet under höstflyttningen, antagligen från sträcket längs Norges kust. Egendomligt nog är han funnen vid Tåkern.

De gamla fåglarnas höstflyttning förbi Öland äger rum från slutet av juli, stundom med längre eller kortare mellanrum till slutet av augusti. Först anlända ensamme par, senare små sällskap, stundom av jämna par. Min fader (= GUSTAF KOLTHOFF) säger (Nordens fåglar), att de som anlända först äro honor. Jag har icke iakttagit det, men det kan naturligtvis variera under olika år.

1891 var denna art fåtalog under flyttningen förbi Öland. Första individer iakttogos den 31 juli, då sex fåglar sträckte, den 2 augusti sträckte fem, sedan 10 individer till den 28 augusti. 1895 var flyttningen betydligt mer omfattande. De gamla fåglarna sträckte då i två repriser. Ett par den 23, ett den 26, ett par den 30 och ett par den 31 juli samt ett par den 1 augusti. Alla dessa fåglar skötos för undersökning, och de befunnos vara av vardera könet och alla hade ruvfläckar. Sedan sträckte små sällskap av ojämna par mellan den 4 och 13 augusti, under vilken tid 75 fåglar passerade flyttfågeludden. Sedan iaktogs ingen individ förrän den 24 augusti, då två sträckte. Mellan sistnämnda dag och den 1 september sträckte 83 gamla fåglar.

De unga begynte sträcka den 1 augusti och flyttningen avslutades den 29 augusti. Under denna tid iakttogos 358 unga fåglar.

Både gamla och unga slå ofta till på stränderna, mest på sandfälten, där de livnära sig av allehanda smådjur, mest av från havstångbankarna utspolade fluglarver.

Det läte denna art låter höra under flyttningen är ett kort tämligen starkt *plytt-plytt-plytt*. Det erinrar, synes det mig, mycket om tunga vattendroppars fall i djupt stillastående vatten.»

KOLTHOFF uppehåller sig i sitt arbete ingående vid ordningens resp. de enskilda arternas flyttningssätt i förhållande till vind, tidpunkter på dygnet, den hastighet med vilken de olika arterna förflytta sig, i avseende på könsutvecklingen, fjäderbyterna o. s. v., men det skulle dels föra för långt att redogöra härför i detta sammanhang och dels saknas just här ett par för sandlöparens vidkommande betydelsesfulla sidor i manuskriptet.

Ytterligare ett avsnitt i texten beträffande denna art må dock citeras:

»I polartrakterna kan man lägga märke till en viss skillnad mellan dag- och nattflyttning, trots den ringa skillnaden i belysningen under sommarmånaderna. I Mackenziebukten på Grönlands östkust«, skriver KOLTHOFF (uppgifterna avse senare delen av augusti år 1900), »iakttog jag en rätt betydande flyttning av *Calidris alpina* och *Crocethia alba*. Dessa kommo i små flockar och samlade sig under dagens lopp till rätt betydande skaror på stränderna. Efter hand flyttade de i sydlig riktning men nya små flockar intogo deras platser. Då solen närmade sig den norra horisonten, bröto flockarna upp och inom kort låg stranden öde. Samtidigt begynte ett sträck av större flockar längs kusten. Det märktes tydligt att dessa inriktat sig på direkt flyttning. I detta sträck var förstnämnda art den ojämförligt talrikaste. Ett fåtal *Charadrius hiaticula* iakttoogs även i flockarna. Däremot sträckte ett ringa antal unga *Arenaria interpres* om dagarna långt från stranden utan att närma sig land, vilket de hade gjort tidigare i augusti.»

Jag har velat anföra ovanstående, icke såsom någon polemik mot FERDINANDS utomordentliga uppsats, utan endast därför att uppgifterna torde ha ett intresse i anslutning till hans förnämliga arbete om denna tidigare föga kända fågelart.

SUMMARY IN ENGLISH

Migration of Sanderling (*Crocethia alba* (Pall.))
at Oeland, Sweden.

The author informs of four spring-records of Sanderling (*Crocethia alba* (Pall.)) at S. Oeland (Sweden): On 22. May 1895 (a pair), 5. June 1951 (3 birds), 5. June 1952 (6 birds (or possibly ten)), and 6. June 1952 (10 birds). A spring-record outside Helsinki (Finland) on 24. May 1912 is referred to. An unpublished investigation by the late K. KOLTHOFF contains valuable information of the autumn-migration of the Sanderling through Oeland and from East Greenland. The passage begins at Oeland in the end of July (by adults, sometimes in pairs). Later on small flocks of adults have been seen to the end of August. In 1891 21 birds passed S. Oeland between 31. July and 28. August. In 1895 the species was much more numerous. Pairs of adults were shot for the investigation, viz. 23. July, 26. July, 30. July, 31. July, and 1. August. Between 4. August and 13. August flocks of altogether 75 adult birds, and between 24. August and 1. September of 83 adult birds passed S. Oeland. Altogether 168 ad. and 358 juv. (from 1. August to 29. August) passed Oeland during that autumn.

In the second half of August 1900 large flocks of Sanderling were seen to leave Mackenzie Bay, E. Greenland. They usually left the coast just before sunset. The flocks sometimes were mixed with flocks of Dunlin (*Calidris alpina*) and Ringed Plover (*Charadrius hiaticula*).

Literatur.

- FERDINAND, L. 1953: Sandløberens (*Crocethia alba* (PALL.)) trækforhold i Nordeuropa. — Dansk Ornith. Foren. Tidsskr., **47**, p. 69.
 KOLTHOFF, K. 1946: Sandlöparen, *Crocethia alba* (PALLAS). — Våra fåglar i Norden, **3**, p. 1406.
 — 1947: De nordiska fåglarnas flyttningssätt. (opubl.).
 LUNDEVALL, C. F. 1952: Sandlöpare (*Calidris alba*). — Vår Fågelv., **11**, p. 83.